

Israëlzondag

Ik betreur dat onze kerk nauwelijks aandacht schenkt aan Israëlzondag, de eerste zondag van oktober. Het is een goede traditie, die er in onze kerk vanaf 1949 is.

Natuurlijk besef ik heel goed dat bij het woord Israël aan de staat gedacht wordt en aan haar verhouding tot de Palestijnen. Maar zwijgen is iets anders dan vergeten of negeren. “ Steeds als ik mij verwijder van Jeruzalem deel ik de ervaring van de Emmaüsgangers , die merken dat de Messias van Israël incognito met hen meegaat en hen bij de les houdt.....Jezus doet dat doordat Hij begint bij Mozes, zoals Lucas zegt. ” zegt professor Den Dulk in een prachtige lezing over zijn nieuwe boek: Voor een nieuw begin. De agenda van Genesis (2017). ‘ In de geest van de Messias’ is steeds weer bij Mozes beginnen. Aan ons geeft Hij de opdracht om door te geven wat je van Israël ontvangen hebt.

Niet praten *over* Israël, maar *doorgeven* wat we van haar ontvangen.

Heel leerzaam is bijvoorbeeld aan elkaar te vragen welke figuur uit Genesis ons wat te zeggen heeft in ons leven: aan moed, aan keuze? Dan horen we van Abraham en van Jakob. Voor mij is Sara een inspirerende vrouw. Wat maakt dat zij haar echtgenoot naar het onbekende volgt en haar moeder achterlaat? En dan het gesjoemel met haar : je bent mijn zus, zegt Abraham voor de bühne. Neem toch een andere vrouw, adviseert Sara en dan wordt ze ontzettend jaloers. Op hoge leeftijd moeder worden. Wat is dat voor haar geweest?

Den Dulk gaat een andere weg. Hieronder vat ik hem samen.

Wat ontvangen wij van het begin van de vijf boeken van Mozes?

1 Het levensgebod in het scheppingsverhaal (Genesis 1-2:3) in de vorm van het sabbatsgebod. Dat luidt: zes dagen al je werk doen en de zevende dag rusten. Het verhaal van Genesis 1 richt je aandacht op de afwisseling van de werkweek en de rustdag. Het leert je: zo houdt je het leven er in. Het verhaal richt vooral je aandacht op de aard van al je levenswerk , namelijk van dag tot dag zorgen voor licht, ruimte en voedsel voor alles wat leeft. Het unieke van deze God is dat Hij zelf dit gebod vervult. Hij doet zelf wat Hij zijn mensen gebiedt. De Eeuwige laat immers merken dat Hij niet eeuwig de tijd heeft, maar dat Hij nu tijd moet maken voor mens en wereld zodat ze niet in het *tohoewabohoe* verdrinken, zonder dat iemand het ziet. En Hij maakt tijd door voor mensen hier en nu present te zijn. Zo kunnen we de Wet horen als Evangelie, als een levenwekkend woord, dat richting geeft aan ons dagelijks handelen, hier en nu. En dan met de clou: God is al bezig, nu jullie! Jullie zijn bestemd om metterdaad op dit beeld van God te lijken.

2. Het leerhuis in het paradijsverhaal (Gen. 2:4-4: 26).

In het paradijsverhaal wordt duidelijk dat het levensgebod: kies het leven, bedoeld is *voor iedereen op aarde*. Maar hoe leren mensen het levensgebod? Wel door een leerhuis te bouwen. Midden in de tuin tussen twee bomen: ‘ de levensboom’ en de ‘kennisboom’. Om te kunnen leven heb je voedsel nodig en onderwijs. De levensboom herinnert je er aan dat je recht hebt op voedsel. De kennisboom herinnert je er aan dat je ook recht hebt op onderwijs. Je moet leren dat het verschil tussen goed en kwaad is; d.w.z. het verschil tussen

DE OPEN HOF

wat het leven bevordert en wat het leven bedreigt. Als je dat niet helder hebt, loopt het hele proces van produceren en consumeren uit de hand. Dan doe je maar wat.

God doet het opnieuw voor. Bij wijze van een ontspanningsoefening. Bij de levensboom denk je aan eten, maar bij de kennisboom moet je daar niet denken. Hij zegt daarmee: je moet van ophouden weten; anders produceer je meer dan je op kan en ga je dood. Zet alles even op zij, Ik wil je leren..... een wijze les: je dagelijkse bezigheden onderbreken, zodat er ruimte komt voor het onderwijs van God. Ruimte maken voor een leermoment.

De slang vindt dat het zonder onderbreking kan. De slang heeft genoeg aan de levensboom en die raadt aan om het leerhuis bij de kennisboom direct op te eten. De gevolgen van zijn snelle actie zijn bekend. Hij vertegenwoordigt de wijsheid van de wereld. Maar die verschilt echt van die van God. Wat is dan het verschil tussen goed en kwaad? Niet goed is dat de mens alleen is. Niet goed, dat is wanneer je op jezelf bent teruggeworpen en dringend hulp nodig hebt van anderen om in leven te blijven, maar er is geen helper. Niet goed, dat is dat je denkt dat je volstrekt onafhankelijk van anderen moet worden, zodat je geen hulp van anderen nodig hebt en anderen ook geen hulp hoeft te verlenen. Het leerhuis is er om dit gesprek te voeren.

3. Wat betekent dit voor de samenleving? Hoe bouw je een samenleving op in een sfeer van helpen en geholpen worden? Daar gaat het zondvloedverhaal over (Gen. 5-11). Willen we een samenleving waarin alles draait om de mens als enkeling en dan met name om de vrijheid van het individu? Of is het omgekeerd: vragen we aan elk mens om zich in te zetten voor het belang van het staatsbestel waar het recht van allen gelijk wordt gewaarborgd? Genesis scherpt het geweten vertellende wijs verder aan.

Noach is het voorbeeld van het vrije, onafhankelijke individu. Die trekt zich niets van aan wat anderen doen. Hij constateert dat de wereld om hem heen vergaat, sluit zijn ogen er niet voor en reageert op een volstrekt eigenzinnig manier. Hij hokt enkele wezen op in een kistje met de bedoeling om ze na de crisis weer vrij te laten. Hij weet ook wel dat hij daarmee de zondvloed niet tegenhoudt. Hij zet niettemin koppig door en laat daardoor op termijn zien wat de betekenis is van zijn absurde optreden. Door enkele levende wezens te redden, is het alsof hij een hele wereld redt. Dat is het politieke belang van de enkeling. Zijn vrouw en kinderen zijn het voorbeeld van de mensheid die zich organiseert in gemeenschappen. Zij hebben de moed om na de grote crisis opnieuw te beginnen en kinderen ter wereld te brengen en ze uit te laten waaiëren over de hele wereld. Zij zorgen er voor dat er grote verscheidenheid komt van volken, culturen en talen. Zij geven structuur aan de samenleving en laten zien wat de gemeenschap kan bereiken door een goede sociale organisatie. Dat is het politieke belang van de gemeenschap.

Individu en gemeenschap reiken elkaar de hand. Alles gaat mis als het individu zichzelf verabsoluteert als held, die schaamteloos leeft ten koste van anderen. En alles gaat mis als de gemeenschap zichzelf laat meeslepen door de mythe van de ideale staat (verhaal van de torenbouw van Babel).

Deze kennis hebben we als kerk van Israël ontvangen en deze hebben we op onze beurt door te geven en te doen. Dat zit allemaal in dat ene levensgebod.

En dat horen we in ieder geval graag op Israëlzondag, maar wat mij betreft vaker.

Ds. Aafke Rijken